

Wereldstad Wildpark wordt onderdeel van de Deense hoofdstad

Kopenhagen lokt wilde natuur de stad binnen

De wijk Nordhavn in Kopenhagen krijgt een natuurpark van dertig hectare: Nordør. Rond 2030 moet het park aan de Deense kust stad en natuur beter met elkaar verbinden. Is zo'n project ook voor te stellen in Amsterdam? En hoe verbonden is deze stad met de natuur?

Sterre Marsman
AMSTERDAM

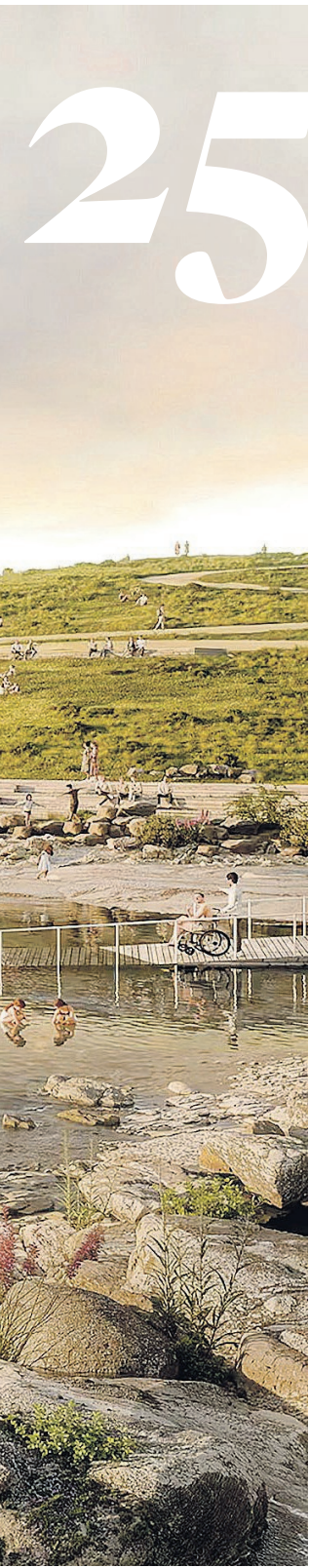
Het is ongetwijfeld het grootste project in zijn soort in decennia, zegt Mette Skjold, algemeen directeur van SLA, het landschapsarchitectenbureau dat de aanleg van het Nordørpark de komende jaren gaat begeleiden. "Een nieuw park van zo'n aanzienlijke omvang – dertig hectare – heeft de huidige generatie Kopenhagers nog niet eerder gezien. Het is een kans om de inwoners van de stad te verbinden met de kust; Kopenhagen is immers een kuststad. In Nordør komen zee, kust en stad samen. Zo dringt de natuur uiteindelijk de stad binnen," aldus Skjold.

Vijftien jaar geleden was er op de locatie van Nordør, ten noorden van de nieuwbouwwijk Nordhavn, überhaupt nog geen land. Het terrein is ontstaan als gevolg van het jarenlang storten van grond die afkomstig was van bouwplaatsen in de stad. Bij het bestuur van de stad ontstond op zeker moment het idee om van de grond een stadspark te maken.

Landschapsarchitectenbureau SLA won met zijn pitch voor Nordør de bevoegdheid zijn plan uit te voeren. "Het is ontzettend gul en dapper van de stad om zo'n terrein toegankelijk te maken voor mens en natuur," zegt Skjold. "Dat is Kopenhagen op zijn best: bescheiden, maakbaar, democratisch en diep verbonden met het water en de natuur."

Het overkoepelende idee voor Nordør is dat het een plek moet zijn waar mens en natuur samenkomen. "Om dat te bereiken zullen we zo min mogelijk – maar zo veel als we kunnen – interventies doen in de bestaande natuur van het gebied."

De afgelopen vijftien jaar is er al een ecosysteem ontstaan in het stortafval dat van de vele bouwplaatsen in de stad is gekomen; er

→ **Impressie van het nog aan te leggen park Nordør bij de Deense hoofdstad Kopenhagen. De opvallendste interventie in het landschap is het creëren van een heuvel van 25 meter hoog.**

ILLUSTRATIE SLA

Serie Wereldstad
Er is geen stad als Amsterdam, maar veel zaken waar wij ons druk om maken, spelen ook elders in de wereld. In de serie Wereldstad onderzoeken we hoe andere steden daarmee omgaan.

groeien grassen, mossen en allerlei soorten onkruid. “De natuur gaat zijn gang. We sturen haar met onze ontwerpen een kant op, maar verder zal de natuur zijn werk blijven doen. Als het park opent – rond 2030 – is het niet af.”

Het park zal volgens Skjold eigenlijk nooit af zijn. Het is de bedoeling dat de lagunes, weiden, stranden, graslanden en bosranden van Nordør alle ruimte en tijd krijgen om zichzelf te ontwikkelen.

Het centrale punt van Nordør wordt The Ore, een lagune met verschillende waterniveaus, die wordt omringd door stranden. In het water kan gezwommen worden, wat nu op deze plek nog niet mogelijk is. De opvallendste interventie in het landschap is het creëren van een heuvel. “Kopenhagen is, net als Amsterdam, heel plat. Iets wordt hier dus al een heuvel genoemd, maar met een hoogte van ongeveer 25 meter zal The Hill een bijzonder mooi uitzicht bieden over de haven en de stad,” zegt Skjold.

Eigen metrostation

In het park – binnen de perken van de wilde, zelfgroeïende natuur – komen ook sportvelden, speeltuinen, activiteitenterreinen en gemeenschapsruimtes. Het park krijgt daarnaast een eigen metrostation.

De industriële haven die Nordhavn ooit was, werd in 2008 herontwikkeld tot nieuwbouwwijk en is sindsdien uitgegroeid tot een voorbeeld van duurzame stedelijke ontwikkeling. “Er is in Nordhavn al heel veel blauw, maar nog weinig groen,” zegt Skjold, doelend op de verhouding water-plantengroei. “Het kan bij dit soort projecten even duren voordat het groen komt. Ons plan is de scheidingslijn tussen het park en de woonwijken, en daarmee de scheiding tussen natuur en stad, steeds vager te maken.”

Zo’n ontwikkeling is in Amsterdam ook wen-

Niet beheren, maar coachen

Als het groen eenmaal een terrein heeft bereikt, moet het gecoacht worden in plaats van beheerd, zegt landschapsarchitect Steven Delva. “Natuur in de stad moet meer losgelaten worden. We moeten werken met de systematiek van het landschap. Dan kan de natuur zijn werk doen en bijvoorbeeld het landschap zuiveren. Anders is het simpelweg gras met bomen.”

Zoiets gebeurt bij De Ceuvel in Amsterdam-Noord, een voormalige scheepswerf die werd omgevormd tot circulaire broed-

plaats. In plaats van de zwaar vervuilde grond op traditionele wijze te saneren, wordt de bodem hier gezuiverd door onder andere wilgen, en populieren. Er ontstaat tegelijkertijd een ruig, groen landschap waar vogels, insecten en mensen samenleven. “In de almaar complexer wordende omgeving van de stad hebben we antwoorden met de natuur als basis nodig, met de werking van de natuur als uitgangspunt. Dan maken we vaart met het radicaal vergroenen van Amsterdam.”

selijk, zegt landschapsarchitect en stedenbouwkundige Steven Delva van het gelijknamige bureau Delva. In Nederland lukt zoiets volgens hem alleen als met een businesscase is hard te maken dat investeren in natuur winst oplevert. “Daar zit een groot verschil ten opzichte van een stad als Kopenhagen. In Nederland maken we niet zomaar natuur, maar kijken we of het onderdeel is van een compensatie of dat het om een wettelijke verplichting gaat of om het volgen van beleid. Dat is niet erg, want natuur levert altijd winst op. Het lukt dus altijd wel om projecten erdoor te krijgen als we daarmee actuele vraagstukken kunnen proberen op te lossen: grond zuiveren, wateroppervlaktes vergroten, waterkwaliteit of de doorstroming van water verbeteren. We koppelen telkens andere urgente opgaven aan het creëren van nieuwe natuur in de stad.”

Zo ging het ook met de plannen voor de tweede fase van IJburg. Daar wil de gemeente een park, een project dat volgens Delva een beetje te vergelijken is met het Nordørpark. Dit park, dat de naam Het Oog heeft gekregen, behelst een natuurgebied van 23 hectare dat de twee delen van Strandeiland met elkaar moet gaan verbinden. “Er zijn regels voor hoeveel vierkante meter ecologisch groen een gebied per woning moet bevatten. Als je al die stukjes bij elkaar gooit, krijg je een fantastisch mooi, groot landschap, in plaats van een paar tuinen.”

Het Oog wordt een park voor recreatie, zwemen en natuurontwikkeling waar ook water wordt gezuiverd. Zo ontstaat een zuiverend natuurpark, wat economische lading aan het project geeft, zegt Delva. “De stad gaf aan geen vervuild water te mogen lozen rondom Strandeiland, en dus moest er een ondergrondse buis worden gemaakt. Wij stelden voor: mogen wij het budget van die buis hebben en daar een landschap van maken met een boven- en onderwaterecologie die het water zuivert?”

Amstelkade

Het samengaan van stad en natuur gaat in Amsterdam niet slecht, zegt Delva, maar het kan beter. “Het gaat niet snel genoeg. Soms zijn er projecten waarvan je denkt: verdorie. Neem de herinrichting van de Amstelkade. Drie kilometer, vanaf de Omval tot de Stopera, volledig heraangelegd met wéér auto’s, parkeerplaatsen en tegels. En met lekker weer zit iedereen opgepropt op een klein stukje verharde grond op de Weesperzijde.”

Dat had radicaler gekund volgens Delva. “Zorg dan dat je ballen hebt. Maak van de hele Amstelkade een groen landschap dat vanaf de Amstel tot diep in de stad wordt doorgetrokken.”

Als het gaat om groen, moet er überhaupt meer in lijnen worden gedacht, zegt Delva. “Nog te vaak denken we bij groen aan afgebakende parken of losse stukken natuur. Maar juist de lange lijnen van natuur die door de stad trekken zijn belangrijke structuren. Wilde planten en beesten kunnen op die manier doordringen tot het hart van de stad.”

‘Zorg dat je ballen hebt en maak van de hele Amstelkade een groen landschap’

Karlijn van Houwelingen

Ligt ons goud hier nog goed?

New York

Een deel van ons nationale goud ligt 24 meter diep in het gesteente onder Manhattan, in de goudkelder van de Amerikaanse centrale bank, de Federal Reserve. Het is een ruimte met twee meter dikke muren, verstevigd met extra beton om het gewicht van een half miljoen goudstaven aan te kunnen. Ik ben erin geweest, een tijdje terug.

Goudbewaarder Bill leidde me rond. Hij droeg het wijnrode jasje dat aanduidde dat hij de leiding had en schoenen met stalen neuzen, voor het geval hij een goudstaaf zou laten vallen.

De staven van De Nederlandsche Bank moeten er- gens in de hoog opgetaste stapels hebben gelegen, maar Bill wilde niet zeggen naar wiens goud we precies keken. Het lag achter stalen hekken, elk met een hangslot, twee combinatiesloten én een zegel. De nummertjes op de staven gaven aan hoe puur ze zijn. Ik mocht er een vasthouden. Voordat Bill 13 kilo goud in mijn handen legde, draaide zijn collega aan een wiel om de gigantische stalen deur achter me te sluiten.

Al dat goud ligt daar onder het gebouw van de centrale bank in New York, omdat de wereld altijd zoveel vertrouwen had in de stabiliteit van de VS. Buitenlandse overheden en banken geven het in bewaring sinds de Tweede Wereldoorlog, toen New York de veiligste plek leek. Is dat nog steeds zo, met een wispelturige autocraat in het Witte Huis? In Duitsland en Italië wordt al opgeroepen om ’s lands goud naar Europa te halen.

Donald Trump doet namelijk zijn uiterste best om de centrale bank onder controle te krijgen. Hij dreigde al om voorzitter Jerome Powell te ontslaan als die de rente niet verlaagt, zodat de economie een zwieper krijgt en Trump daar politiek de vruchten van kan plukken.

Onlangs beschuldigde een lid van Trumps team een topvrouw van de Fed van hypotheekfraude, ogenschijnlijk om haar te kunnen ontslaan. Het Hooggerechtshof moet zich buigen over de vraag of dat mag. De centrale bank hoort onafhankelijk de balans tussen inflatie en werkgelegenheid te bewaren. De economen van de Fed zijn wel de ‘verpersoonlijking van een Excelbestand’ is genoemd, zo degelijk en datagestuurd zijn ze.

De Nederlandsche Bank ziet ‘geen aanleiding om aan de bestaande afspraken te twijfelen’, berichtte

Onsgoud ligt onder de centrale bank in New York, omdat de wereld altijd zoveel vertrouwen had in de VS

Follow the Money onlangs. Begin jaren negentig blijken we wel wat goud verplaatst te hebben naar Australië, toen ook vanwege zorgen over de houding van de VS.

Bill heeft me summier uitgelegd hoe dat gaat, als iemand zijn goud komt ophalen: gewoon met de lift omhoog en dan met de auto naar het vliegveld, dwars door Manhattan en Brooklyn.

Aan Bill zal het allemaal niet liggen, overigens. De goudbewaarders zijn bij de Fed al even degelijk als de economen. Ze verifiëren de zuiverheid van elk stuk goud en wegen het met een gigantische bascule, zo’n ouderwetse weegschaal met contragewichten en een hefboom. Het was belangrijk om altijd handschoenen te dragen, zei Bill, want als je vingers vocht achterlaten weegt zo’n goudstaaf nét iets meer.

k.vanhouwelingen@parool.nl

Karlijn van Houwelingen is sinds 2015 correspondent in de Verenigde Staten. Vanuit New York schrijft ze wekelijks over het leven in de VS.